

Zalecenia Komitetu Doradczego ds. Akwakultury (AAC) w odniesieniu do Paktu na rzecz oceanów

AAC 2025-03

Maj 2025 r.

Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC) wyraża wdzięczność za wsparcie finansowe
otrzymane od UE

Indeks

Indeks	2
I. Kontekst.....	3
II. Uzasadnienie	3
III. Zalecenia.....	6

I. Kontekst

Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC) niezmiennie pozytywnie przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą opracowania Europejskiego Paktu na rzecz oceanów.

Niniejsze zalecenia zawierają porady AAC w odniesieniu do trzech kluczowych celów Paktu na rzecz oceanów i uzupełniają wstępną odpowiedź AAC na zaproszenie do zgłaszania uwag.

II. Uzasadnienie

Cel 1: utrzymanie zdrowego, odpornego i produktywnego oceanu

Problematyka morska obejmuje wiele złożonych trudności, takich jak na przykład zanieczyszczenie substancjami wzbogacającymi i zanieczyszczającymi, odpady morskie i zmiany klimatu.

Przywrócenie zdrowych oceanów wymaga zintegrowanego podejścia, które będzie spójne z innymi obszarami polityki UE, a w szczególności ze środowiskiem, rolnictwem i energią.

Zgodnie z ostatnio sformułowanym wnioskiem Komisji w odniesieniu do wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, średni stan zdrowia zbiorników wód powierzchniowych w UE jest krytyczny i tylko 39,5% jest w dobrym stanie z ekologicznego punktu widzenia. UE wydała zalecenia dla państw członkowskich dotyczące poprawy gospodarki wodnej do 2027 roku.¹

W podobny sposób Komisja odniosła się do wdrażania dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, stwierdzając, że środki państw członkowskich częściowo uwzględniają to, co należy zrobić, ale środki dotyczące między innymi zanieczyszczenia substancjami odżywczymi i chemicznymi są nadal niewystarczające.²

AAC dodaje, że odrzucanie niewystarczająco oczyszczonych ścieków komunalnych i zanieczyszczenie norowirusem stanowią poważne zagrożenie dla hodowli skorupiaków, a także ogólnie potencjalne ryzyko dla rolnictwa. Przekształcona dyrektywa dotycząca ścieków komunalnych wymaga od państw członkowskich podjęcia kilku nowych inicjatyw.

AAC odnosi się również do dodatkowych unijnych dyrektyw i polityk środowiskowych mających na celu przywrócenie zdrowych oceanów.

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_25_342

² https://environment.ec.europa.eu/news/eu-member-states-introduce-more-measures-protect-coastal-and-marine-environments-2025-02-04_en

Cel 2: promowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki morskiej, w tym żywności pochodzącej z akwakultury i rybołówstwa oceanicznego

Europejska akwakultura będzie istotnym elementem przyszłego Paktu na rzecz oceanów, a algi, skorupiaki, mięczaki i ryby odgrywają kluczową rolę w żywieniu Europy. Ponadto produkcja akwakultury pokaże, że odgrywa istotną rolę w dostarczaniu nawozów i pasz dla zwierząt (w tym poprzez hodowlę niższych gatunków troficznych skorupiaków i glonów), a także w produkcji podstawowych produktów nutraceutycznych i farmaceutycznych.

Pakt na rzecz oceanów musi wspierać zrównoważony rozwój i konkurencyjność produkcji żywności pochodzenia wodnego na wszystkich poziomach troficznych i we wszystkich systemach produkcji. Jednocześnie, zgodnie ze strategicznymi wytycznymi Komisji dotyczącymi bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE, Pakt na rzecz oceanów powinien kłaść nacisk na potrzebę dywersyfikacji zrównoważonej produkcji w oparciu o przyszłe wskaźniki dotyczące środowiska i dobrostanu zwierząt w akwakulturze, nad którymi pracuje Komisja. Tym samym Pakt na rzecz oceanów powinien uwzględniać zasady ostrożności w przypadku braku doświadczenia naukowego i praktycznego, gdy istnieją uzasadnione obawy dotyczące potencjalnych ujemnych skutków danej działalności.

Zasoby wodne mogą zapewnić obywatelom Europy zdrową i zrównoważoną żywność. W sumie 71% powierzchni Ziemi jest pokryte wodą, ale tylko 2% żywności na mieszkańca świata pochodzi z morza. Przy przewidywanym wzroście ludności mającym osiągnąć 10 miliardów do 2050 roku, będziemy potrzebować o 56% więcej żywności. Biorąc pod uwagę, że 50% terenów porośniętych roślinnością jest przeznaczonych obecnie na rolnictwo, zasoby wodne będą potrzebne do wyżywienia globalnej populacji. Ponadto, podczas gdy ponad 50% światowej żywności pochodzenia wodnego jest uzyskiwanych obecnie z akwakultury, udział państw członkowskich UE w światowej produkcji akwakultury wynosi mniej niż 2% chociaż Europa jest największym rynkiem owoców morza na świecie.

Celem **Wspólnej Polityki Rybołówstwa (WPRyb)** jest zapewnienie długoterminowej stabilności rybołówstwa i akwakultury, dostępności dostaw żywności oraz odpowiedniego poziomu życia społeczności związanych z rybołówstwem i akwakulturą.

Strategiczne wytyczne Komisji dotyczące bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE wprowadzają różne działania, aby osiągnąć ten cel i zachęcić do przyjmowania praktyk hodowlanych zapewniających wyższy poziom dobrostanu.³ Należy wprowadzić wskaźniki i normy dotyczące dobrostanu zwierząt, a także stosować je w odniesieniu do importu, aby zapewnić zgodność z konkurencyjnością i pozycją rynkową UE.

AAC uwzględnił ten cel w swoich zaleceniach dotyczących oceny WPRyb i reformy unijnej polityki akwakultury.

³ Strategiczne wytyczne dotyczące bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE na lata 2021–2023, SWD(2021) 102 final

Łączenie hodowli różnych gatunków i przywracanie naturalnych zasobów dzikich ryb może poprawić produktywność żywności pochodzenia wodnego bez zwiększania ilości odrzucanych substancji odżywczych. Komisja wezwała państwa członkowskie do promowania korzystnych dla środowiska systemów hodowli, w tym na przykład **zintegrowanej akwakultury multitroficznej** (IMTA) i systemów ko-kultury.⁴ Jednak wydawanie licencji na systemy IMTA i systemy ko-kultury oraz zarządzanie programami zarybiania powodują trudności prawne i administracyjne, ponieważ wzajemnie powiązane systemy hodowli rzadko są uwzględniane w prawodawstwie UE i państw członkowskich.

W ramach Mechanizmu Wsparcia Akwakultury Komisja wdraża strategiczne wytyczne opublikowane przez Komisję Europejską w marcu 2011 roku w **Dokumentach roboczych służb Komisji**, dotyczących planowania przestrzeni dla akwakultury morskiej, dostępu do przestrzeni i wody dla akwakultury słodkowodnej i lądowej oraz ram regulacyjnych i administracyjnych dla akwakultury. Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC) niezmiennie pozytywnie przyjmuje dokumenty robocze, ale jest zaniepokojony faktycznym stosowaniem się do wytycznych w państwach członkowskich.

Zapewnienie **równych warunków konkurencji** w przypadku importowanej żywności pochodzenia wodnego i składników morskich ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony i konkurencyjny sektor akwakultury w UE. W 2022 r. UE wyprodukowała 3,9 mln ton i importowała 8,8 mln ton produktów spożywczych pochodzenia wodnego.

Należy **uznać i wspierać** usługi ekosystemowe świadczone przez akwakulturę, zwłaszcza te, które korzystnie wpływają na jakość wody.

Lepszy **podział azotu między sektorami** dzięki skuteczniejszej regulacji zewnętrznych skutków środowiskowych może przynieść korzyści zarówno prywatne, jak i społeczne, poprawić stan środowiska zbiorników wodnych i przyspieszyć przestrzeganie limitów zanieczyszczeń.

Państwa członkowskie podejmują działania mające na celu ograniczenie zanieczyszczenia substancjami odżywczymi, aby spełnić cele środowiskowe zawarte w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW) oraz w Dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej. UE zaleciła państwom członkowskim poprawę gospodarki wodnej poprzez przestrzeganie limitów zanieczyszczeń, a w szczególności zanieczyszczeń substancjami odżywczymi pochodzącymi z rolnictwa.⁵ Komisja zwróciła uwagę, że utrudnia to znalezienie lokalizacji dla nowych lub rozbudowanych gospodarstw akwakultury.⁶

Przenoszenie zezwoleń pozwala gospodarstwom ograniczonym w stosowaniu azotu ze względu na ich rozmieszczenie na obszarach o niskiej nośności środowiska na sprzedaż zezwoleń na azot gospodarstwom rozmieszczonym na obszarach o wyższej nośności. Może to poprawić stan

⁴ The Common Fisheries Policy today and tomorrow (Wspólna polityka rybołówstwa dziś i jutro), SWD(2023) 103 final

⁵ Ibid 1

⁶ Commission Staff Working Document on Access to space and water for freshwater and land-based aquaculture (Dokument roboczy służb Komisji w sprawie dostępu do przestrzeni i wody dla akwakultury słodkowodnej i lądowej), SWD(2024) 281 final

środowiska bez obniżania całkowitego pułapu, ponieważ więcej azotu może być przekazywane do obszarów o większej nośności środowiska.

Możliwość przenoszenia zezwoleń na emisję przynosi korzyści prywatne i społeczne, gdy bardziej wydajni producenci (sektory) kupują azot od mniej wydajnych producentów (sektorów), ponieważ pozwala to bardziej wydajnym producentom (sektorom) na rozwój.

Unijne regulacje dotyczące zewnętrznych skutków środowiskowych powinny mieć na celu optymalne wykorzystanie zasobów środowiskowych poprzez objęcie wszystkich substancji zanieczyszczających spójnymi ramami regulacyjnymi. Skutki reform polityki azotowej zostały przeanalizowane w kilku artykułach naukowych⁷ i pokrótce omówione w poprzednich raportach STECF.⁸

Cel 3: praca nad kompleksowym programem na rzecz wiedzy o morzu, badań naukowych/innowacji i inwestycji

AAC zgadza się co do potrzeby wspierania badań naukowych i innowacji. AAC obawia się, że poleganie wyłącznie na programie EFMRA może prowadzić do niewystarczającego i opóźnionego wsparcia oraz nierównych szans wśród unijnych hodowców akwakultury.

Ostry, nieprzewidziany kryzys klimatyczny i wprowadzenie obcych gatunków wymaga szybkiej i stosownej reakcji.

III. Zalecenia

AAC przedstawia następujące zalecenia:

- a) W odniesieniu do **Celu 1: utrzymanie zdrowego, odpornego i produktywnego oceanu**

Zalecenia

Do Komisji Europejskiej:

- Pakt na rzecz oceanów musi uwzględniać ludzi (potrzeby społeczne), ekosystem (interakcje między ludźmi, czynnikami biotycznymi i abiotycznymi) oraz zdrowie i dobrostan czujących zwierząt wodnych pozyskiwanych na żywność i pasze.
- Pakt na rzecz oceanów powinien koncentrować się na właściwym wdrażaniu istniejących dyrektyw i polityk unijnych istotnych dla przywrócenia zdrowych zbiorników wodnych w UE, przy jednoczesnym zapewnieniu, że pozostaną one źródłem zrównoważonej żywności i przyczynią się do działalności gospodarczej.
- Pakt na rzecz oceanów musi uzupełniać lądowe ambicje środowiskowe Europy. Morsko-lądowy interfejs jest niezbędny, a ekosystemy wodne i lądowe są ze sobą nierozdzielnie powiązane. Pakt na rzecz oceanów musi uwzględniać związek ekologii wodnej i agroekologii

⁷ Gains of integrating sector-wise pollution regulation (Korzyści z integracji sektorowych regulacji dotyczących zanieczyszczeń), *Ecological Economics*, 129 (2016)

⁸ The economic performance of the EU aquaculture sector (Wyniki gospodarcze sektora akwakultury w UE), STECF 13-29

oraz potencjał ekosystemu wodnego do odegrania pełnej roli w realizacji ambitnych planów Europejskiego Zielonego Ładu.

- Utrzymanie zdrowego ekosystemu wodnego ma zasadnicze znaczenie, zwłaszcza przy tak wielu istniejących lukach w badaniach naukowych i wiedzy. Należy odpowiednio uwzględnić rolę akwakultury w świadczeniu usług ekosystemowych i rozwiązań opartych na środowisku naturalnym, a także fakt, że akwakultura stanowi źródło żywności i pasz (oprócz takich usług jak sekwestracja dwutlenku węgla i odbudowa siedlisk).
- Pakt na rzecz oceanów powinien uwzględniać szeroki i zróżnicowany charakter interesariuszy oceanicznych oraz zapewniać równe i sprawiedliwe traktowanie wszystkich sektorów i interesów.
- W szczególności należy uwzględnić potrzeby różnych grup interesariuszy w zakresie przestrzeni oceanicznej. Należy stosować zasady uczciwego i sprawiedliwego planowania przestrzennego obszarów morskich, a planowanie powinno w pełni integrować priorytety produkcji żywności z priorytetami pozostałych sektorów, takich jak energetyka, żegluga i turystyka. Należy zatem rozważyć i zoptymalizować zasady wielofunkcyjnego morskiego podziału przestrzennego.
- Europejskie wody oceaniczne odgrywają ważną rolę społeczną, gospodarczą i kulturową oraz stanowią podstawę społeczności i źródeł utrzymania. Pakt na rzecz oceanów musi uwzględniać aspekty społeczne, gospodarcze i wspólnotowe obywateli Europy, a także wspierać i promować społeczności i gospodarki przybrzeżne.

b) W odniesieniu do **celu 2: promowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki morskiej, obejmującej żywność pochodzącą z akwakultury oceanicznej i rybołówstwa**

Zalecenia

Do Komisji Europejskiej:

- AAC ponawia swoje zalecenie dotyczące reformy unijnej polityki w zakresie akwakultury i dodaje, że reforma ta powinna uwzględniać Kompas Konkurencyjności UE.
- Opracowanie zalecenia Komisji w sprawie procedur licencjonowania systemów IMTA i systemów ko-kultury oraz stosowania programów odbudowy (na przykład programów zarybiania).
- Przekształcenie wyżej wymienionych dokumentów roboczych służb Komisji w zalecenia Komisji.
- Zapewnienie, by importowana do UE żywność pochodzenia wodnego spełniała wymogi społeczne, środowiskowe i dotyczące dobrostanu zwierząt równoważne z tymi, które obowiązują w przypadku produkcji w UE. Ma to zasadnicze znaczenie dla zapobiegania nieuczciwej konkurencji i utrzymania zaufania konsumentów do zrównoważonej i etycznej produkcji owoców morza.
- Zwrócenie się do STECF o przygotowanie dokumentu dotyczącego wprowadzenia indywidualnych zbywalnych kontyngentów azotu do prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska oraz ustanowienia ram gromadzenia danych dotyczących emisji i wychwytywania azotu na poziomie gospodarstw. Dokument powinien obejmować przenoszenie kontyngentów azotu między zakładami akwakultury zarówno w obrębie zbiorników wód objętych Ramową Dyrektywą Wodną, jak i Dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej.

- Włączenie hodowlanych zwierząt wodnych w zakres modernizacji prawodawstwa UE dotyczącego dobrostanu zwierząt w zakresie utrzymywania i uśmiercania zwierząt gospodarskich oraz zapewnienie, że przepisy mają zastosowanie do importu, aby zapewnić dostosowanie do konkurencyjności i pozycji rynkowej UE.
- Uwzględnienie zasady ostrożności w przypadku braku dowodów naukowych i doświadczenia praktycznego, gdy istnieją uzasadnione obawy dotyczące potencjalnych ujemnych skutków danej działalności.

3) W odniesieniu do Celu 3: praca nad kompleksowym programem na rzecz wiedzy o morzu, badań naukowych/innowacji i inwestycji

Zalecenia

Do Komisji Europejskiej:

- Zasady leżące u podstaw dowolnego Europejskiego Paktu na rzecz oceanów powinny opierać się na nauce i badaniach, z powiązanym strategicznym programem badawczym ustalonym konkretnie dla tych obszarów, wobec których istniejąca wiedza jest niewystarczająca, lub które wymagają dalszych badań.
- W swoich ostatnich zaleceniach „Research & Innovation Priorities for the Aquaculture Sector” AAC zaproponowała tabelę priorytetów, która ma być co roku aktualizowana. Należy zwoływać coroczne spotkanie (w ramach AAC lub Komisji Europejskiej) składające się z odpowiednich przedstawicieli odpowiedzialnych za sektor akwakultury w celu omówienia priorytetów w zakresie badań naukowych i innowacji oraz barier w transferze związanych z sektorem akwakultury.
- Pakt na rzecz oceanów powinien wspierać ciągły rozwój i doskonalenie Cyfrowej Bliźniaczej Sieci Oceanów (DTO), a także maksymalne wykorzystanie technologii i systemów satelitarnych, danych i informacji w celu wspierania nauki o morzu i użytkowników oceanów.
- Wspieranie akwakultury powinno być tematem przewodnim Paktu na rzecz oceanów. Temat ten powinien obejmować aspekty dotyczące dobrostanu zwierząt wodnych.

Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC)
Rue Montoyer 31, 1000 Bruksela, Belgia

Tel.: +32 (0) 2 720 00 73

E-mail: secretariat@aac-europe.org

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/aquaculture-advisory-council/>
www.aac-europe.org